

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 3.

Mars 1869.

8:de årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen, *Två riksdaler riksmünt.* — Bref adresseras till *Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Experimentalfältet.*

Om arbetareträdgårdar.

Då författaren till dessa rader sommaren 1867 besökte Paris, hade han der tillfälle att se ett slags ytterst små trädgårdar eller täppor, hvilka syntes honom vara förtjenta af större uppmärksamhet än mycket storartadt han eljest hade tillfälle att se i trädgårdsväg. Tätt invid invalidhotellet funnos nämligen ett större antal mycket små anläggningar, hvilka visserligen icke utmärkte sig för skönhet, men som dock i ett annat afseende, som sagdt är, ansågos förtjena uppmärksamhet. Hvarje invalid hade nämligen fått sig tilldelad en liten trädgård af omkring 200 kvadratfots yta, som han egde att använda och sköta helt och hållet efter eget behag. Det var en verklig glädje att se huru invaliderna, hvaraf somliga saknade en arm, andra ett ben o. s. v. det oakadt sysslade i sina små täppor, och säkert gjorde de dem mycket lyckligare, än de eljest skulle ha varit. Hvar och en röjde sitt eget skaplygne vid användandet af sin täppa, och det var verkligen högst intressant att studera deras olika sätt att använda sin jordbit. De allra flesta hade dock försett sig med en liten berså, med ett säte uti, hvarest de kunde sitta inom den löfrika bersåen och njuta svalka, men eljest odlade den ene ett, en annan ett annat; blomsterbuskar, örtartade blommor, köksväxter, fruktträd i dvärgform etc., allt var här föremål för odling. En hade spalierat kronan på ett fruktträd i dvärgform, så att den föreställde den franska örnen, och en annan hade en liten reservoir med vatten, hvori stod ett litet skepp på hvars flagga lästes *Vive la France!*

Det behöfver väl knappt nämnas, hvilken vacker idé låg till grund för, att tilldela dem, som offrat sin ungdom och mannakraft och vågat sitt lif till fädernesjordens försvar, en, om ock liten torfva af denna jord, att syssla med på gamla dagar.

Inom vårt eget fädernesland finnes säkert många tusen medborgare saknande en jordbit som de kunna använda efter eget behag, hvilka dock utan kännbara uppoffringar skulle kunna tilldelas en dylik förmån, nämligen statdrängar o. d. personer på landsbygden. Vi tro att det skulle lända till husbondens egen fördel, om han tilldelade hvarje sådan en jordbit som han fick använda till en liten trädgård åt sig. Dessa jordbitar behöfde icke vara stora och icke heller behöfde de bestå af den bästa jorden, utan vore

det nog om den blott vore så beskaffad att den utan för stora kostnader kunde förbättras. Vid de allra flesta landtegendomar torde förefinnas en och annan mindre ouppodlad jordbit, som för ändamålet vore tjenlig och hvarest arbetarne kunde åt sig få uppbyta en liten täppa, der de kunde vinna utrymme för ett par fruktträd, några bärbuskar och ett litet land för köksväxter; men om man ock skulle nödgas uppoffra ett eller annat kappland jord till hvarje arbetare af sjelfva åkerjorden, tro vi att denna uppoffring väl skulle betala sig.

Hvar och en som sysselsätter sig med trädgårdsodling vet, huru kär den jordbit som han sköter slutligen blir honom och huru svårt han har att skiljas från densamma. Antag att hvarje arbetare hade sin lilla trädgård att syssla med på lediga stunder, i denna ett par fruktträd, några krusbärs-, vinbärs- och hallonbuskar, en liten säng med smultron, utrymme för litet ärt, bönor, persilja, morötter m. fl. rotsaker, en liten gurklist och hvarför icke äfven en liten list med blommor, samt slutligen en berså, hvarest arbetarefamiljen hade tillfälle att tillbringa en och annan fristund och en och annan gång under söndagarne der läsa en predikan eller annat uppbyggligt, männe detta skulle blifva utan inflytande på arbetarens uppförande i öfrigt? Visst icke! Och arbetarens barn, hvilka sålunda hade sina egna bärbuskar och fruktträd, skulle låta bli att snatta bär och frukt och man sluppe förarga sig öfver de »otäcka stutareungarne», och då dessa derjemte blefvo i folkskolan undervisade i trädgårdsskötsel och hemma hade tillfälle att tillämpa de erhållna lärdomarne, skulle detta icke heller vara utan inflytande på det uppväxande slägtet.

Det skulle kunna skrivas mycket öfver detta ämne, men det ofvan sagda torde möjligen vara tillräckligt att fästa uppmärksamheten på den ifrågavarande saken, hvilken — så tro åtminstone vi — är af mycken vikt, och så vidt vi förstå kan det icke gifvas några synnerliga svårigheter för hvar och en, som riktigt vill, åt sina arbetare bereda små trädgårdar. Säkert gifves det icke något bättre sätt att få pålitliga och arbetsamma tjenare, än att ådagalägga, det man vill dem uppriktigt väl och säkert skulle en dem tilldelad dylik förmån äfven i sin mån bidra till att öka deras tillgifvenhet mot sina husbönder.

Om beredning af cider.

(Slut fr. nr 2.)

Cider af sommarfrukt låter man vara kvar i det kärl hvori den undergått jäsning, men den af höst- eller vinterfrukt brukar man att efter 5 å 6 månader aftappa på ett annat kärl. I England, der cider beredes mestadels af frukt utaf oförädlade träd, aftappas den på nya kärl flera gånger, för att bli klar och välsmakande. Men som meningarne om fördelarne af detta förfarande äro delade, är det icke godt att säga hvilket är det rätta, utan kan enhvar göra efter behag. I Württemberg aftappas mycket sällan cidern på andra kärl och den drickes dock der med god smak. Dock måste medgifvas att württembergaren icke är så särdeles noga eller nogräknad på smaken. Tappas cidern på andra kärl, så iakttages dock alltid att de nya kärnen blifva alldeles fulla.

För ciderns förbättring och försköning användas åtskilliga medel, näml.: 1:o En del af saften uppvärms strax efter pressningen och gjutes till den öfriga för att befördra jäsningen, och detta isynnerhet då väderleken är kall; 2:o en del af saften kokas och gjutes sedan till den öfriga, hvilket gör den mera hållbar, klarare och till smaken eldigare; 3:o tillsättning af socker före jäsningen; 4:o saftens färgning med blåbär, hvilket likaledes sker före jäsningen och 5:o för att förbättra smaken tillsättes stundom torkade fläderblommor, russin, muskot, angelikarot, pepparmyntdroppar, färska träkol af bokved etc., allt före jäsningen.

Hvilka sorter som hos oss bäst passa till ciderberedning, torde erfarenheten framdeles gifva vid handen, ty ännu finnes ingen kändedom derom. Utländingen påstår att vi svenskar tycka mycket om socker och då detta torde vara sannt, är det möjligt att vi för att erhålla en för oss smaklig cider måste tillsätta sådant.

I Württemberg har man sina favoriter, *Lui-ken*, *Blenheim pippin* och *Goldparmän*. Af päron gifvas många tjenliga sorter. Af *Champagner Bratbirn* fås en cider, hvilken blir mycket god och för en ovan snart rusgifvande.

En af ciderns goda egenskaper är att den icke lätt skadas af värme. Då den Württembergska arbetaren går ut om morgonen för att bli ute hela dagen, till och med under hetaste sommaren, medtager han en kruka med cider (most), hvilken kan stå utsatt för sol och luft hela dagen utan att det ringaste förlora i smak.

H—dt.

Ofvanstående berör ett i vår tanke högst viktigt ämne. En gång skall det väl komma att drickas cider allmänt äfven hos oss, och ofelbart skall detta inträffa så snart vi fått så mycken frukt, att det kan bli fråga om att allmänt tillverka sådan och då vi fått smak derpå. Det är sannt att ännu hafva vi allt för litet frukt för att annat än blott litet här och litet der och i smått kunna tillverka cider, men låtom oss icke försumma att, hvar och en i sin mån, verka för fruktträdsodlingens allmännare bedrivande, och det skall nog visa sig att målet slutligen skall uppnås och detta kanske lättare än mången nu tror. Emellertid föreligger här för fosterlandsvännen ett verksamhetsfält som säkert vore af inflytande på vårt lands framtid.

Württemberg omfattar en yta af blott 350 kvadratmil, har likväl 2 millioner innebyggare eller nära hälften så många som Sverige (med en areal uppgående till 8,406 kvadratmil) och sannolikt är att fruktodlingen i sin mån bidrager till, att det lilla landet kan föda en så talrik befolkning.

Iakttagelser rörande fruktträds-sorter, odlade vid Rosendal.

(Ur Sv. trädgårdsföreningens tidskrift.)

En af de viktigaste bevekelsegrunderna till Föreningens öfvertagande af Rosendal utgjordes såsom bekant af den omständigheten, att å dess förra lokal i staden såväl det inskränkta utrymmet som platsens olämplighet i flera andra afseenden ej tillät fruktträdgårdsodlingen i så stor skala, som vore med inrättningens syften öfverensstämmande. Å den nya lokalen har därför synnerlig uppmärksamhet egnats såväl åt fruktträds jemte bärbuskars uppdragande i mängd för försäljning och gratisutdelning till folkskolor och obemedlade jordbrukare *) som ock åt an-

läggning af en fruktträdgård af så stort omfång, som utrymme och tillgångar medgifvit, och har platsens lämplighet för berörda ändamål efter 6 års erfarenhet kunnat någorlunda säkert utrönas. Det fält, som för fruktträdgården utvaldes, utgörande 2½ tunnland i areal, har efter hand blifvit planteradt med öfver 700 träd i nära 300 varieteter samt af de flesta för vårt klimat och våra förhållanden passande former, och ha alla dessa hittills visat sig trifvas så väl som man kunnat önska. Då ändamålet med denna anläggning såväl är att erhålla ymp- och okulageqvistar af pomologiskt säkra och allmänt värderade sorter, som ock att pröfva och i sinom tid efter vunnit erfarenhet härifrån sprida nyare eller mindre bekanta varieteter, som i ett eller annat

*) Under de senare åren har, förutom bär- och blomsterbuskar, parkträd samt häckväxter m. m., gratis utdelats 500 st. fruktträd årligen, och kommer detta antal att framdeles ökas i mån som trädskolorna hinna tillväxa och utvidgas. *Förf:s anm.*

afseende befinnas öfverträffa de hittills allmänt odlade, hafva noggranna iakttagelser gjorts under de år, som förflutit, sedan anläggningen påbörjades, och kommer härmed att allt framgent fortsättas, hvarigenom en och annan erfarenhet af värde för denna viktiga gren af hortikulturen torde kunna vinnas.

Såsom bekant är, isynnerhet för hvar och en som sysselsatt sig med fruktträdsplantering, förflyta åtskilliga år, innan nyplanterade träd börja bära frukt, hvarföre ock de rön, som här hittills blifvit gjorda, beträffande fruktsorters egenskaper och relativa värde, ej kunnat vara särdeles rikhaltiga. Vi skola emellertid härmed göra en anspråkslös början att meddela några iakttagelser öfver en del af de sorter som redan burit frukt, och framdeles under ofvanstående rubrik, allt efter som tillfälle yppar sig, redogöra för gjorda iakttagelser rörande såväl fruktträd som fruktbärande buskar; hufvudsakligen grundade på här vunnna erfarenhet*).

Särskildt torde uppmärksammas, hurusom en del fruktsorter rätt få år efter planteringen börja fruktsättning, och att man således ej bör afskräckas från plantering af fruktträd af det skäl, att man ej anser sig hafva hopp att sjelf få glädje af sitt verk, utan endast bereder nöje och nytta åt efterkommande. I efterföljande förteckning är derföre vid flera sorter anfördt, huru lång tid förflutit emellan planterings tiden och första fruktsättningen.

Nästan alla träd, som hittills burit frukt, äro s. k. halfstammiga (med omkring 4 fots stamhöjd), hvilka vid planteringen voro af ordinär storlek d. v. s. med 1—3 års kronor. Någon konstlad åtgärd för att påskynda fruktsättning har ej blifvit vidtagen.

Äpplen.

Alexander; af tvänne ex. planterade våren 1863 bar det ena förl. sommar för första gången 8 st. välbildade frukter. Är ett af de härdigaste och kraftigast växande af alla här odlade äppleslag. Om ock frukten till smaken öfverträffas af flera samtidigt mognande, synes dess ovanliga storlek och vackra utseende jemte sjelfva trädets goda egenskaper göra denna sort förtjent af odling i hvarje större fruktträdgård. Synes på grund af sin härdighet passande för de norra provinserna. Njutbar från november—januari.

Astrakan, hvit; denna allmänt värderade sommarsort synes ega den förträffliga egenskapen att tidigt börja fruktsättning. Tvänne träd buro redan fjerdte året efter planteringen en i förhållande till deras storlek ymnig skörd.

*) Alldenstund ett enkom inrättadt fruktrum eller passande källare hittills ej varit att tillgå — en brist, som Styrelsen med snaraste ämnar gå i författning om att afhjelpa — ha inga undersökningar om fruktens hållbarhet hittills kunnat anställas. Den quantitet, som skördats, har naturligtvis varit så ringa, att denna olägenhet hittills ej varit synnerligen kännbar.

Astrakan, röd; har äfven visat benägenhet att såsom ung börja fruktsättning.

Charlamowski; en förträfflig sommarfrukt, förmodligen af ryskt ursprung. Ett af de här befintliga träden har förl. sommar, tredje året efter planteringen, burit några väl utbildade frukter.

Guldparmän; tvänne från Lübeck inkomna träd buro andra året efter planteringen. Skjuter grofva, ehuru ej långa årsskott och bildar pyramidformig krona. En förträfflig vinterfrukt.

Hampus; af denna allmänt omtyckta sommarfrukt ha redan flera träd, planterade 1863, burit frukt.

Klaräpple (sen, hvitgul astrakan); af tvänne träd, planterade 1863, bar det ena 1867 några frukter. Sommarfrukt af första rangen.

Kryddäpple, sommar-; utmärker sig genom tidig fruktsättning samt stor bördighet. Ett träd, planteradt 1863, visade redan för tvänne år sedan de första frukterna och bar sistl. sommar öfver en kappe. Sommarfrukt.

Oranie-äpple; bland ädlare sommarfrukter intager denna ett framstående rum. Af 4 st. träd, planterade våren 1863, ha alla sistlidne sommar burit. En fruktsort värd allmän odling.

Ribston; flera träd af denna engelska sort ha redan burit frukt sedan 2 år tillbaka. Trädet har visat sig fullt härdigt. Förtjenar de största loford på grund af sin tidiga bördighet och fruktens hållbarhet till långt fram på våren.

Rosenhäger, Gravensteiner och Svensk Vinterpostoph (Grägylling), af hvilka finnas åtskilliga ex. af hvarje, synas, ehuru utmärkta i öfrigt, tillhöra de sorter, hvilka först vid något framskriden ålder börja fruktsättning.

Päron.

Ehuru ett ej obetydligt antal päronträd planterades våren 1863, ha hittills endast trenne burit frukt, hvaraf endast ett enda, näml. af den förträffliga vintersorten *Napoleon*, burit tvänne gånger.

Plommon.

Cathrinplommon, violetta; tvänne träd började bära rätt ymnigt fjerdte året efter planteringen. Har vackra och väl smakande violettblå frukter, som sistförflutne sommar voro fullt mogna mot slutet af september. År 1867 hunno frukterna ej mogna. Har visat sig i hög grad bördig.

Damascene von Maugerou; en synnerligen vacker, men tyvärr så sent mognande sort, att den endast efter sådana varma somrar som den sistförflutne hinner mogna. Är både härdig och, att döma efter 2 års erfarenhet, rätt bördig.

Jeffersson; för mycket beröm tyckes ej kunna slösas på denna plommonsor. Tvänne våren 1864 planterade, från Tyskland inkomna träd, buro de första frukterna redan 1866, och hafva de tvänne sistförflutne åren likaledes lemnat rätt ymnig afkastning, utan att denna tidiga och rik-

liga fruktsättning härrört från någon sorts beskärning eller skett på bekostnad af trädens tillväxt, enär dessa hvarje år skjutit kraftiga och friska skott. I trots af den ogynnsamma väderleken åren 1866 och 1867 mognade frukten temligen väl, om ock ej till samma fullkomlighet som under sistförflutna sommar. Sjelfva trädet är genom sitt vackra löfverk en verklig prydnad för en trädgård. Frukten är stor, gul med fina röda prickar på solsidan.

Kungsplommon (Royal hative); ett träd planteradt 1863 bar för första gången förl. sommar. Mognade fullkomligt. De medelstora, gulprickiga, blåaktiga frukterna påminna till smaken något om Reine Claude.

Orange; en sort af amerikanskt ursprung med ovanligt stora, helgula frukter, hvilka likväl mogna så sent, att de endast efter varma och långa somrar blifva njutbara.

Reine Claude; af denna allmänt värderade och kanske af alla plommonslag den sötaste och användbaraste finnas åtskilliga former. Tvänne af dessa, näml. Tidiga R. C. och Gröna R. C. buro förl. år för första gången, ehuru ej till den myckenhet som af den rika blomstringen var anledning förmoda.

Swiskon, engelska tidiga små; af 7 st. träd buro de flesta redan tredje året efter planteringen. Äfven de ogynnsamma åren 1866 och 1867 blefvo frukterna tillräckligt mogna för att kunna användas till hushållsbehof. Sistförflutne sommar buro de synnerligen ymnigt och voro fullmogna mot slutet af september. Att döma efter trenne års erfarenhet synes denna sort för sin hårdighet, tidiga fruktsättning och jemna bördighet samt fruktens tidiga mognad, hvarigenom den äfven under ogynnsamma år blir brukbar, förtjena allmän spridning. Skall äfven vara förträfflig till torkning. Frukten är medelstor, aflångt oval, till färgen svartblå.

Washington; har visat sig motsvara de ampla loford den i »Svensk Pomologi» erhållit. Ett för 4 år sedan planteradt träd bar förl. sommar för första gången. Frukterna äro stora, mörkgula, samt i hög grad saftiga, söta och välsmakande. Synes förtjena allmän odling såsom desertfrukt af första rang. Trädet är fullt hårdigt, växer kraftigt, med ovanligt stora, ljusgröna blad.

Äggplommon, gula; åtskilliga träd ha burit tvänne gånger. Endast under sistförflutne sommar blef frukten fullt mogen.

Äggplommon, röda; förtjenar af flera skäl att odlas framför föreg. sort. För sin tidiga och ymniga fruktsättning samt fruktens storlek och vackra utseende synes den värd plats i hvarje större frukträdgård, äfven fastän den i fin smak och sötma öfverträffas af några andra sorter, t. ex. Reine Claude.

Körsbär.

Bigarrå-sorter:

Napoleon; frukten särdeles stor och vacker.

Synes likväl ej vara så bördig som nästföljande sort.

Röd bigarrå; några från Tyskland inkomne träd ha burit i tvänne år. Frukterna något mörkare än den sedan många år i våra trädgårdar allmänt förekommande gulröda sorten.

Hjertkörsbärssorter.

Tidiga brokiga hj. Med medelstora, vackra, rödstrimmiga, söta och saftiga frukter. Har visat sig i hög grad bördig, ehuru här befintliga träd naturligtvis ännu äro helt unga, samt mogna samtidigt med följande för sin tidighet omtyckta sort. Kan af dessa skäl förordas till allmänna plantering.

Knights, tidiga svarta; af denna sort finnas trenne ex. af hvilka ett bar frukt sommaren 1866 för första gången, eller tredje året efter planteringen. Bären äro stora, vid full mognad glänsande svartbruna samt söta och välsmakande. Har nästan pyramidformigt växtsätt samt stort och vackert löfverk. Jemte föreg. den tidigast mognande af alla här odlade körsbärssorter. Synes med afseende på alla dessa företräder förtjena plats i hvarje trädgård, isynnerhet der förbrukningen sker på platsen. Till torghandel torde den för sitt lösa kött ej vara fullt passande.

Majkirs- och klarbärs-sorter:

Allmän majkirs; temligen allmänt känd och omtyckt sort. Har åtminstone såsom ung ej visat sig så bördig som åtskilliga andra.

Grosser Gobet; tvänne från Lübeck inkomna ex. här af buro förliden sommar för andra gången. Har, liksom föregående, hittills ej visat sig synnerligen bördig. Till hushållsbehof lärer sorten vara af de yppersta.

Hortense (Monstreuse de Bavay); ett våren 1864 planteradt träd af denna för sina ovanligt stora bär berömda varietet bar en riklig skörd 1867. Sistförflutne vår visade samma träd en mängd blomknopp, af hvilka utvecklade sig nästan utslutande ofullständiga blommor, i det betydligare delen saknade honorganer och nästan alla det normala antalet kronblad. Tydligt i följd här af felslog skörden helt och hållet. — Tvänne träd af oranien-körsbär egde likaledes dylika missbildade blommor och buro derföre ej heller frukt.

Montmorency (M. à longue queue); har burit de sista tvänne åren, dock ej så ymnigt som flera andra.

Stora klarbär (Doppelte Glaskirsche); ett 1863 planteradt träd har de två sistförflutne åren blommat och satt frukt. Synes tillhöra de sorter, som vid yngre år ej äro synnerligen bördiga. Är af hög ålder och anses i Tyskland såsom en af de förnämsta klarbären.

Weichsel- och morellsorter:

Bruna brüsselska och *prinskörsbär*; åtskilliga träd af hvardera sorten hafva tvänne gånger burit frukt, ehuru sparsamt. Af stort värde för hushållet.

Ostheimer (O. Weichsel); tvänne på fågelbärs-

stan ympade kronträd af denna hos tyskarna mycket prisade surkörsbärssort ha trenne år å rad burit frukt. Såväl i afseende på fruktens storlek och godhet, som tidig och mycket stark bördighet torde denna svåriligen öfverträffas af någon annan inom den grupp den tillhör och synes vara värd plantering i hvarje trädgård, der utrymme finnes för mer än ett eller två körsbärsträd. Huru långt mot norden dess odling är möjlig, får framtiden utvisa. Mera småväxande än de flesta öfriga körsbärsslag, synes den förträffligt passa för trädgårdar med inskränkt utrymme. Frukten är vid full mognad nästan svart och af en angenäm mildt sötsyrlig smak.

Van der Natte; alla träden af denna varietet ha burit frukt tvänne gånger. De bilda temligen yfviga och vackra kronor. Frukten medelstor, vid mognaden mörkt brunröd samt af en syrlig smak.

Skuggmorell; flera ex. planterade 1863 började fruktsättning 1866. De tvänne sistförflutne åren

har skörden i förhållande till trädens ålder och storlek varit rätt ymnig. Frukten är vid måttlig fruktsättning temligen stor, till färgen nästan svart; har visat sig vara en sort af första rangen. Äfven på sådana platser, som i allmänhet äro för plantering af fruktträd alldeles olämpliga, såsom sluttningar mot norr, vid murar eller plank som vetta åt nämnda väderstreck, mognar den mycket väl.

Såsom en mera anmärkningsvärd företeelse förtjenar omnämnas, att här, likasom äfven i många andra trädgårdar i trakten, fruktträden, företrädesvis körsbär och plommon, förl. vår blommade i högsta grad rikligt, ehuru man, i följd af nästföregående sommars kyliga och regniga väderlek, haft skäl förmoda just ett motsatt förhållande. Fruktsättningen blef likväl öfver hufvud ej så ymnig, som kunnat förväntas och, såsom ofvan nämnts, voro i några fall blommornas könsdelar ofullkomliga.

Axel Pihl.

Iaktagelser öfver af Svenska trädgårdsföreningen odlade prydnadsväxter.

(Ur Sv. trädgårdsföreningens tidskrift.)

1. *Under försommaren blommande växter.* På annat ställe är anfördt, att på samma gång Föreningen uppfyller en af sina arrendeskyldigheter, den att underhålla Rosendals slotts omgifningar med blommande växter, representera samma planteringar Föreningens skönväxtodling i det fria. Då H. M. Enkedrottningen vistas på Rosendal under juni och en del af juli månader, hörer det till ordningen att blomsterplanteringarne under denna tid hållas i blomstring. För detta ändamål fordras ett särskildt val af växter och åtskilliga förfaringssätt vid deras behandling, ty under vanliga förhållanden se vi att våra trädgårdar äro, när blommande buskväxter afräknas, under nämnde tid helt torftiga på blommor. Förl. år lyckades det att åstadkomma en för nämnde årstid ovanligt rik frilandsblomstring, som visserligen gynnades af den varma väderleken, men som dock icke skulle blifvit sådan, utan särskildt bemödande och det torde icke vara utan intresse att häröfver lemna en beskrifning.

Mångåriga växter som utvaldes, äro visserligen icke obekanta, men dock så litet använde, att de behöfva en särskild påpekning. Så t. ex. *Bellis*, hvarmed den vitblommande nämligen, hela parterren omkring den stora porfyrvasen kantades, under det att tvänne arabesformiga grupper fylldes med den mörkröda pipiga, hvilket gjorde ut-

märkt effekt. Tvänne grupper fylldes med den herrligt blåa *Myosotis rosea* och en med den föga bekanta *Iberis Tenoreana*, hvars blommor, i början hvita, sedan öfvergå till en klar lilasfärg. Bägge dessa, som med afseende på blomsterrikedom och skönhet i färg täfla med hvilka arter som helst, afblomstra dock under 4—5 veckor, men *Bellis* varar ett par veckor längre. Uthålligare äro öfvervintrade penséer, ty de fortfara att blomma från det att snön bortgått tills den åter betäcker marken, blott man fram på sommaren bortskär de längsta stjelkarne, hvarförutan blommorna småningom blifva mindre och slutligen helt oansenliga. Ett par af dylika penséer bildade, med hvit *Bellis* infattade, grupper gjorde god effekt. Hittills anförde alster kunna anskaffas i hvilken trädgård som helst; de böra egentligen tidigt på hösten flyttas på sina platser, men kunna äfven flyttas tidigt om våren, blott det sker med jordklimpar och under ymnig vattning vid sättningen. Under tiden utplanteras på sängar särskildt aster af flera slag och färger, lejongap, balsaminer, sammetsrosor flera sorter, *Zinnia elegans* och *Matricaria exima*, hvilka alla i ett temligen tillvuxet tillstånd låta flytta sig, för att efterträda ofvannämnde tidiga sorter när de afblomstrat. Dessa sättas nu på sängar för att åter till ett annat år tjenstgöra. (Forts.)

Öfversigt öfver trädgårdsgöromålen i mars månad.

Köksväxtodlingen.

Drifbänkar. Har man icke redan anlagt drifbänkar, bör man nu icke längre uppskjuta

det. Huru drifbänkar anläggas äfvensom det hufvudsakliga rörande deras skötsel finnes i korthet antydt i föregående öfversigt. Drifbänkar

som läggas i denna månad äro dock i allmänhet lättare att sköta och gifva vanligen bättre resultat än de som blifvit lagda tidigare. — Potatisen, som i januari intogs i växthus e. d. för att utgro, utsättes nu på bänk på omkring 1 fots afstånd från hvarandra. Å mellanrummen kan man odla snittsallat, krasse (*Lepidium*) och rädisor eller derstädes uppdraga sallatplantor, men får dock alltid noga tillse att dessa växter icke komma så nära potatisständer, att dessa deraf lida förfång. Har man i växthus öfvervintrat förliden höst uppdragna blomkålsplantor, utsätts dessa äfven nu på bänk på vanligt afstånd, nämligen minst 1 fot från hvarandra och äfven emellan dessa kan det odlas något litet rädisor e. d. Utom de sorter som i förra öfversigten nämndes, säs nu frön på bänk för att uppdraga plantor af mejram, timjan, purjo, selleri, samt äfven af vanlig rödlök i händelse man önskar tidig sådan. Så snart melonplantorna utom fröbladen fått några örtblad, afnyes plantans topp ofvanför 3:dje örtbladet i händelse man ämnar sätta blott 1 planta under hvar fönster. Ämnar man åter sätta 2 plantor under hvar fönster, aftoppas plantorna ofvan 2:dra bladet. Derefter utväxa nu i förra fallet tre, i senare två sidokott, och så snart dessa blifvit 2 å 3 tum långa, böra plantorna utsättas på en för ändamålet anlagd bänk; gurkplantorna toppas deremot icke. Af melonplantorna sättes blott en planta under hvar fönster, om fönsterna äro omkring 5 fot långa, 3½ fot breda, men äro de betydligt större, går det an att sätta 2 plantor under hvar fönster. Gurkplantorna utsätts i en rad midt i bänken på omkring 1 fots afstånd från hvarandra eller så att under hvar fönster af ofvan angifna storlek (5 × 3½ fot) sättes 4 plantor. Tiden för läggningen af bänkarne, hvarå melon- och gurkplantorna skola utplanteras, beror således på plantornas utveckling, men när gurkplantorna utveckla sig snabbare än melonplantorna, pläga, ifall kärnorna lagts vid samma tid, de förra vara färdiga ett par veckor förr att utplantera på bänk. Det kan emellertid vara tillräckligt tidigt, i fråga om tidig odling, om gurkplantorna utsätts i början och melonplantorna i medlet af månaden på de för dem bestämda bänkarne. En del af det utrymme i dessa bänkar, som under första tiden icke upptages af melon- och gurkplantorna, kan användas till sallat, turkiska bönor och till uppdragning af senare melon- och gurkplantor.

Potatis intages i ett måttligt varmt, ljusst rum, der den utlägges i enkla hvarf för att utgro, tills tiden är inne att utlägga den på kalljord. Den potatis som på detta sätt blir förberedd till utsättningen på kalljord, lemnar skörd betydligt tidigare än om ogrödd sådan utlägges. Då det anses vara lagom att den på detta sätt får ligga 6—8 veckor i varmt rum innan den utsättes på kalljord och detta i mellersta Sverige vanligen icke kan ske före medlet af maj, när

det tjenar till ingenting att utsätta potatis medan jorden ännu är kall, så anses det vara lagom att intaga den mot slutet af månaden.

Urval af köksväxter. Har man icke redan requirerat sitt behof af köksväxtfrön, bör det nu icke längre försummas. Till ledning för den mindre erfarne meddelas här uppgift å de varieteter som i allmänhet anses fördelaktigast att odla. **Persilja**, vanlig krusbladig (anses vara till smaken den bästa), *Myatt's garnishing* (en bland de vackrast krusiga); **spenat**, stor bredbladig med runda frön, *Gaudry* och *savoy*; **blomkål**, *erfurter dvärg* (till drifning), *tidig engelsk* och *sen engelsk* (för kalljord); **hufvudkål**, *hvitkål från Westergötland* (har å Landtbruksakademiens Experimentalfält i hög grad öfverträffat alla andra sorter*), *braunschweiger* och *lybecker* (dessa båda sorter dock endast i händelse man icke kan erhålla svenskt frö), *dwarf St. John's dag*, *tidig majspets*, *sockertopps* (tidiga), *röd holländsk*; **savoykål**, *waterloo curled*, *blumenthaler*; **brysseikål**, vanlig hög; **kruskål**, *låg grön* och *s. k. blå (brun)*; **kålrötter**, *svenska*; **morötter**, *tidiga karotter*, *douwiker-* (för bänk och tidig skörd på kalljord), *altringhams*, *långa rödgula*; **rödbetor**, *vanliga*, *mörkröda holländska*, *bassanobetor*, (de senare ha ljusst kött, men äro utmärkt goda och om de kokas tillsammans med mörkröda rödbetor erhålla de en vacker röd färg); **palsternackor**, *jerseypalsternackan*, *vanliga* och *stora runda*; **rädisor**, *vanliga hvita- och röda månads-*, *rosenröda glas-*; **rättikor**, *runda svarta*, säs på våren i god tid för sommarbruk och i början af juli för vinterbehof. Särskildta sommar- och vinterrättikor existera i verkligheten icke, så framt till de förra icke skall räknas gula, röda m. fl., men hvilka vid odling befunnits vara rädisor); **lök**, *mörkröd holländsk*, *hvit holländsk* eller *s. k. fin*, *hvit*, *syll-* (att så på kalljord), *madeira*, *lång gul päronformig* (att så på bänk och sedan utplantera); **purjo**, de vanliga sorterna synas icke öfverträffas i någon anmärkningsvärd grad af de öfriga; **sallat**, *gul asiatisk*, *gul berliner* (större senare), *gul steinkopf* (tidig), *laktuk* eller *snittsallat* (att skörda ung), *pariser bindsallat* (borde för odling på kalljord uttränga alla andra sallatsorter. De yttre bladen sammanbindas i toppen, hvarigenom de inre bli blekta och ytterst välsmakande); **gurkor**, *westerås-*, *allmänna (ordinära) gröna*, *kinesiska gröna slang-* och *vanliga gröna slang-* (till odling på lister), *hvita slang-*, *hvit astrakan-*, *non plus ultra* m. fl. till odling på bänk; **kronärtskockor**, *violetta*; **stångbönor**, *ordinära tidiga*, *stora svärds-* och en sort med *svarta frön* och *gula skidor*; **wälska bönor**, *ordinära*, *windsor-*; **sockerärter**, *stora sabel*, *tid. halfstammiga* (icke att förväxla med krypsockerärter, hvilken är en jemförelsevis dålig sort); **spritärter**, *Daniel O'Rourke*, (tidiga); *waterloo*, och *victoria* (senare); **märgärter**, *Champion of England*. Dessa anse vi tillhöra de bästa varieteterna. Att

*) I hr Wallius fröhandel i Upsala finnes ett parti frön af denna sort.

det gifves många lika utmärkta varieteter, hvilka här icke blifvit uppräknade, torde icke behöfva påpekas.

Fruktodlingen.

Fruktdrifning. Då persikoträden börja blommas luftas under klara dagar så mycket som möjligt, och tillses det temperaturen under blomningen icke må komma att stiga alltför högt, + 12—18° under dagen, + 8—10° under natten, anses under blomningen vara lagom, hvarjemte det är skadligt för fruktsättningen att under denna tid sprita träden. Vinstockarne böra hållas 3 å 4° varmare så väl nätter som dagar. Efter slutad blomning höjes temperaturen efter hand så att den för persikoträden slutligen uppgår + 18—24° och för vinstockarne till + 20—27°. Under natten får naturligtvis temperaturen vara några grader lägre och under solsken, då fönsterna äro öppnade så att luften har fritt tillträde, får den uppgå några grader högre. Allt för stor höjning och sänkning af temperaturen får dock undvikas. Smultron, hallon o. d. låta mycket väl drifva sig i samma hus som vin eller persikor. Har man en särskild afdelning för drifning af sådana bärfruktar som hos oss allmänt odlas i det fria, hållas de i allmänhet vid något litet lägre temperatur än persikoträden.

Diverse. I den mån solen stiger högre och till följe deraf knopparne i körsbärsträden svälla, är det nödigt tillse att domherrarna o. d. foglar icke uppäta dem, hvadan det är nödigt, då dylika foglar infinna sig, med tjenliga medel söka afhålla dem från träden. Mot slutet af månaden kan man börja att putsa ur frukträdens kronor, hvarvid först och främst alla torra och undertryckta grenar eller qvistar borttagas, men derjemte bortgallras ur alla trädskronor som äro för täta allt sådant som vållar trängseln, så att ljus och luft må få tillträde äfven till de inre delarne af kronan. Frukträd som äro mossiga bestrykas vid blid väderlek med »kalkmjölk» d. v. s. kalk utörd i vatten, genom hvilken åtgärd mossan försvinner. Att deremot skrapa bort kartbarken på stammarna eller, såsom vi någongång sett brukas, tälja bort den med en handknif, anse vi rent af vara skadligt, ty denna bark hafva träden fått såsom skydd mot solbadd och köld. Erhålla träden god skötsel, d. v. s. tillräcklig gödsling och jorden hålles öppen omkring dem och är af lämplig beskaffenhet och de ha nödigt utrymme, så att de ega full tillgång till sol och luft, så angripas de ej af mossor och

få icke heller tjockare kartbark än som är nödigt för deras trefnad.

Landskapsträdgården.

Gräsplanerna krattas nu rena, i händelse det icke verkställes förliden höst och årstiden det medgifver, och så snart de aftorkat fullkomligt kan man tända på och bränna upp det gamla torra gräset som vanligen förefinnes å gamla gräsplaner, kvarstående sedan föregående år. Der mossor förekommer bör den grundligt krattas bort, och i den upprifna marken utströs gräsfrön. Gräsplanernas öfvergödsling, hvartill finfördelad kalkpudrett, guano o. d. ämnen användas, kan äfven nu verkställas, naturligtvis alltid under förutsättning att marken är bar.

Förökning af träd och buskar. Sättqvistar af pil- och poppelarterna m. m. d. tillskåras med fördel nu. De tillskåras omkring $\frac{1}{2}$ till 1 fot långa och inslås med nedre ändarne så i jord eller sand att blott topparne bli fria, i hvilket skick de lemnas till dess tiden är inne att utsätta dem. Har man ett jordstycke för ändamålet gräfdt och krattadt samt sängarne uppdragna redan på hösten och lös ofrusen jord att tillgå för att täcka fröen med, kan man nu, så vida jorden är bar, med fördel utså träd- och buskväxtfrön af allehanda sorter. Fröen utströs jemnt och ej för tätt öfver den jemnkrottade sängens yta och öfverströs med jord, så att de blifva täckta deraf från 3 till 5 gånger deras egen tjocklek.

Blomsterodlingen.

Blomsterfrön af åtskilliga sorter, såsom löfkojor, lejongap, (*Antirrhinum*), pensées (styfmorsblommor), scabioser, *Gaillardia*, balsaminer, *Mirabilis*, *Phlox Drummondii*, *Ricinus* och aster kunna redan nu sås på driftbänk, och om de skolas en eller två gånger på bänk, innan de utflyttas på kalljord, bli de derigenom kraftiga och komma att blomma tidigt och rikt.

Krukväxterna spritas nu dagligen vid klart väder, och tillsläppes, då väderleken tillåter, rikligt med frisk luft, på det att de framflyttade skotten icke måtte bli klena och gängliga. Som solen nu stigit temligen högt och verkar starkt, är det nödigt att börja skugga växterna midt på dagen. På växthus sker skuggningen vanligast genom särskildt inrättade s. k. skugggrammar, d. v. s. ramar hvori antingen spänns gles väf eller hvarå spikats träribbor. I fönster sker skuggningen bäst genom en vid insidan af fönstret af gles väf anbragt rullgardin.

Kortare uppsatser och notiser.

Svenska trädgårdsföreningen har med detta års ingång börjat utgifva en egen tidskrift, hvilken utkommer med 6 nummer om ett ark årligen, men enär tidskriftens hufvudsakliga ändamål — enligt dess egen anmälan — är att utgöra ett samband mellan föreningens styrelse och ledamöter, utbjudes den ej på prenumerat.

N° 1 har utkommit och innehåller: Anmälan. — Beskrifning öfver Svenska trädgårdsföreningens odlingslokal vid Rosendal. — Iakttagelser rörande frukträdssorter odlade vid Rosendal. — Iakttagelser öfver af svenska trädgårdsföreningen odlade prydnadsväxter. — Litteratur (anmälan af trädgårdsbok för Norden). — Notiser (om internationella trädgårdstställningar i ut-

landet). — Tillkännagifvanden (lediga elevplatser, tjänstökande trädgårdsmästare, kostnadsfria utdelningar af fruktträd och bärbuskar). Numret åtföljes af en karta öfver svenska trädgårdsföreningens odlingar, upprättad såsom öfning i planmätning af eleverna vid svenska trädgårdsföreningens skola under ledning af läraren A. Pihl 1867. På grund af föreningens uppmaning till den öfriga periodiska pressen, att reproducera sådant, som för en större allmänhet kan vara af intresse, hafva vi gjort början dermed i detta nummer och skola framgent införa allt sådant som kan vara förtjent af att komma till en större allmänhets kännedom.

Utställning af trädgårdsalster i Köpenhamn eger rum i förening med »den 11:te danska Landmandsförsamlingen» derstädes från den 6 till den 10 nästkommande juli och i hvilken äfven Sveriges trädgårdssodlare uppmanas att deltaga. Alla till trädgårdssodlingen hörande föremål emottagas och äro talrika priser anslagna. Kommissionärer i Sverige och Norrige äro: i Göteborg, hr grosshandlare M. T. Warmark; i Helsingborg, hr konsul Björnmark; i Landskrona hr konsul Schmidt; i Malmö, hr konsul Holm och i Stockholm, hr grosshandlare Edvard Heckscher; i Christiania, herrar Ludvigsen & Schielderup; och erhålles hos dessa herrar alla behöfliga upplysningar.

Kostnadsfria utdelningar af fruktträd, bärbuskar m. m. till folkskolor och obemedlade jordegare lemnas från svenska trädgårdsföreningen nästa höst. Ansökningar om erhållande af sådan utdelning böra 1:o vara insända före den 10 nästkommande oktober och ställda till *Svenska trädgårdsföreningens styrelse, Stockholm*; 2:o vara attesterade af vederbörande kommunal- eller skolstyrelse, jemte upplysning dels att den för växternas plantering afsedda jorden är för detta ändamål tillräckligt förberedd och dels att växterna komma att vårdas af personer, som förstå att sköta dem samt 3:o innehålla uppgift å till hvilken jernvägs- eller ångbåtsstation växterna skola sändas, jemte namnet å den person som der emottager dem. Uraktlåtes någon af dessa föreskrifter, lemnas ansökningen utan afseende.

Hillersjö trädgårdsbolag har gjort konkurs. Vi hafva, då detta nedskrifves, icke haft tillfälle se någon officiell uppgift öfver skulder och tillgångar och kunna således ingenting bestämt upplysa i detta afseende.

Prisbelönad täflingskrift. Enligt tillkännagifvande som återfinnes här nedan, har ett af de af oss utfästa pris blifvit tillerkändt en täflingskrift undertecknad J. F. H. och kunna vi nu upplysa att berörde skrift är författad af trädgårdsmästaren i Stockholm hr J. F. Holm. Skriften kommer att införas i nästa nummer af trädgårdstidningen.

Nytt täflingsämne. Vi anhålla få fästa våra läsares uppmärksamhet på tillkännagifvandet här nedan om utfästade af ett pris om 6 å 12 caroliner, för författande af en minneslista för trädgårdssodlare, ämnad till införande i nästa årgång af Tidning för trädgårdssodlare.

Öppen korrespondens.

L. F. R., K. & F. Vi skola i nästa nummer i sammanhang med införandet af den ur professor Müllers afhandling om den svenska sockerbetindustrien, i många tidningar reproducerade notisen om sirapskokningen vid Gäfvetorp, söka meddela de af tit. äskade upplysningar. För att i en del afseenden komma till full visshet, verkställas på vår anhållan försök å Kongl. Landtbruksakademiens agrikulturkemiska laboratorium.

Annonser.

Tillkännagifvanden.

Då det är af icke ringa vikt för hvar och en och isynnerhet för den, som utan att ega grundligare insigter deri, sysselsätter sig med trädgårdssodling, att ega tillgång till en månatlig öfersigt, rörande hvad som skall inom trädgårdens särskilda afdelningar verkställas, har redaktionen af tidning för trädgårdssodlare beslutat, att för författandet af en *minneslista för trädgårdssodlare*, ämnad att införas i nästa årgång af be-

rörda tidning, utfästa ett pris af minst 6 och högst 12 caroliner och inbjudas härmed Sveriges trädgårdssodlare att i denna täflan deltaga. Skrifterna granskas af en komité, som blifvit tilldelad full beslutanderätt i afseende på prisbestämningen, och består denna komité af herr intendenten och riddaren C. Juhlin-Dannfelt, adress: Stockholm & Experimentalfältet; direktören och riddaren N. J. Ericsson, adress: Stockholm & Haga; samt läraren vid svenska trädgårdsföreningens elevskola Axel Pihl, adress: Stockholm & Rosendal, och anmodas de resp. personer som i denna täflan vilja deltaga, att före den 1 oktober innevarande år insända skrifterna till någon af dessa herrar.

Stockholm & Experimentalfältet d. 10 febr. 1869.

Redaktionen af Tidning för trädgårdssodlare.

Sedan herr direktören E. Lindgren i den af honom utgifne »Tidning för trädgårdssodlare» förklarar sig vilja utfästa tvänne pris, det ena å 10 det andra å 5 dukater, för någon till honom insänd uppsats öfver trädgårdssodlingens utveckling inom Sverige, och ått undertecknade uppdragit att dessa uppsatser granska, så få vi, efter tagen kännedom af de 2:ne som inlemnats, den ena betecknad med underskriften, J. F. H., den andra med C—n, uttala den åsigt, att den förra af dessa uppsatser synes förtjent af det mindre priset, om ock vid dess offentliggörande vissa redaktionsförändringar torde anses behöfliga.

Stockholm den 30 januari 1869.

N. J. Andersson. N. J. Ericsson. A. Pihl.

Göteborgs trädgårdsförening

håller ständigt lager af fullkomligt friska och pålitliga köks-trädgårds-, gräs- och ekonomifrön af alla brukliga sorter, samt träd-, buskväxt- och blomsterfrön. Från våra trädskolor kunna till vårplanteringar erhållas *Fruktträd och Bärbuskar, Skogs-, Allé- och Parkträd samt Blomsterbuskar.*

Rikt urval *Rosor* och *Georginer* samt *Blomsterväxter* för frött land och växthus.

Priskuranter å frön och växter tillsändas respektive requirenter kostnadsfritt.

Göteborgs trädgårdsförening genom *Georg Löwegren.*

Fröhandel.

Trädgårds-, Träd- och Blomsterfrön samt *Åkerbruksfrön*, friska och pålitliga till utsäde, såväl i större som mindre partier, i undertecknads sedan 30 år bestående fröhandel. Äfvensom *Träd, Buskar och Törnrosor m. m.* Prisförteckning erhålles gratis. Helsingborg i januari 1869. *N. P. Jensen.*

Ernst & von Spreckelsens,

J. G. Booth C:o Nachfolger stora frökatalog för 1869, utdelas gratis hos

J. H. Glosemeyer,

Stockholm,

Stora Nygatan N:o 2.

Innehåll.

Om arbetareträdgårdar. — Om beredning af eider. (Slut.) — Iakttagelser rörande fruktträds-sorter, odlade vid Rosendal. — Iakttagelser öfver af svenska trädgårdsföreningen odlade prydnadsväxter, (forts.). — Öfersigt af trädgårdsgöromålen i mars månad. — Svenska trädgårdsföreningen. — Kostnadsfria utdelningar. — Hillersjö trädgårdsbolag. — Prisbelönad täflingskrift. — Nytt täflingsämne. — Tillkännagifvanden.

STOCKHOLM, SIGFRID FLODINS BOKTRYCKERI, 1869.